

**ХӨГЖЛИЙН
БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ
СТАТИСТИК ҮЗҮҮЛЭЛТ
2020-2024 ОН**

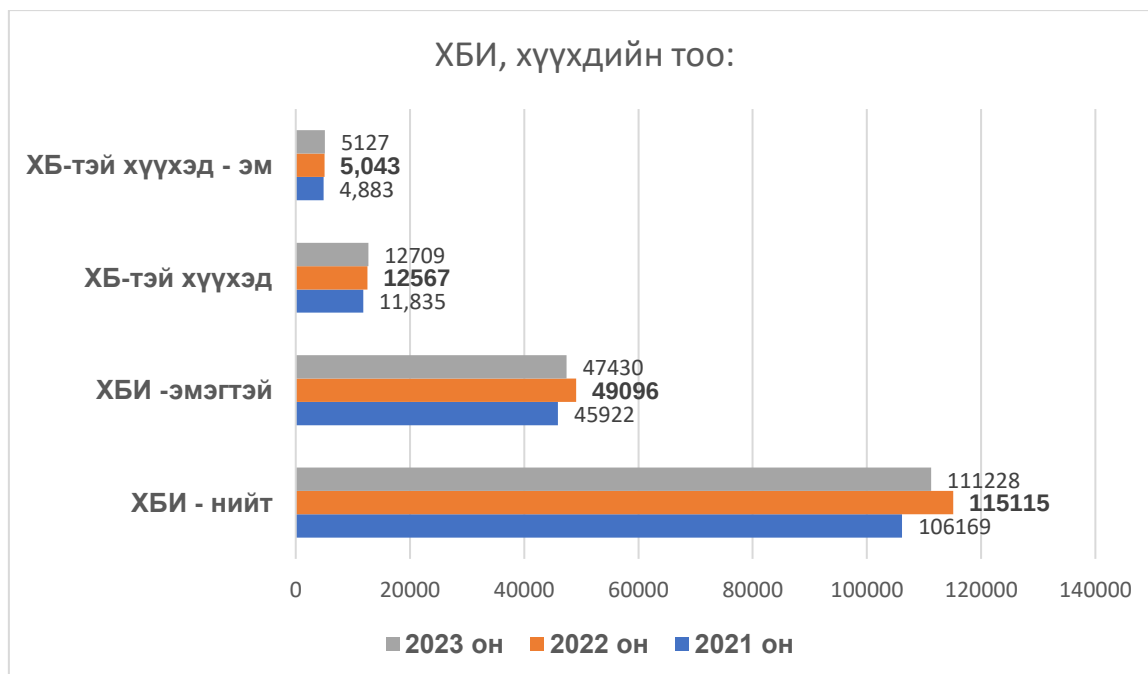
АГУУЛГА:

- I. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭН, ХҮҮХДИЙН ТООН МЭДЭЭ
 - II. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ТӨРӨЛ
 - III. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ХЭЛБЭР
 - IV. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ БОЛОВСРОЛ:
 - IV.1. СӨБ-Д ХАМРАГДСАН ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД
 - IV.2. ЕБС-Д ХАМРАГДСАН ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД
 - IV.3. ТЕХНИКИЙН БА ТУСГАЙ ДУНД БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГАД СУРАЛЦАЖ БУЙ ХБИ-ИЙН ТООН МЭДЭЭ
 - IV.4. ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГАД СУРАЛЦАЖ БУЙ ХБИ-ИЙН ТООН МЭДЭЭ
 - V. ХБИ-ИЙН ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ
 - V.1. МУ-ЫН НИЙТ ХӨДӨЛМӨРИЙН НАСНЫ ХҮН АМЫН БОЛОН ХБИ-ИЙН АЖИЛГҮЙДЛИЙН ТҮВШИН
 - V.2. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧДЫН ТООН МЭДЭЭ
- ЭХ СУРВАЛЖ
- ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ЖАГСААЛТ

I. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТООН МЭДЭЭ:

/2020 – 2024 он/

График: 1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхдийн тоо:

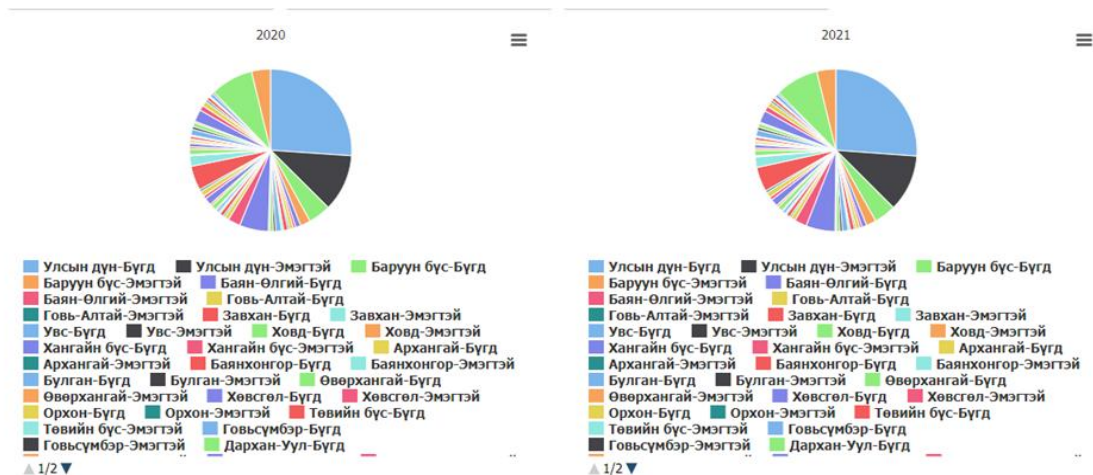
2020 онд Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд: /0 – 15 нас/

нийт – 10,106 үүнээс эмэгтэй хүүхэд – 4,224;

2020 онд МУ-ын нийт хүн амын 3.3 % нь ХБИ байсан бол 2023 онд нийт хүн амын 3.27 %-ийг ХБИ эзэлж байв. Эндээс үзвэл 2023 оны байдлаарх ХБИ-ийн МУ-ын нийт хүн амд эзлэх хувь 0,3 %-иар буурсан үзүүлэлттэй гарч байна.

2021 онд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд нийт ХБИ-ийн 11,1 %, 2022 онд 10.9 %, 2023 онд 11.4 хувийг тус тус эзэлж байснаас үзэхэд 2022 онд өмнөх оноос 0.2-иар буурч, 2023 онд өмнөх оноос 0.5-иар өссөн.

График: 2. 2020, 2021 оны ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, хүйс, бүс, аймаг, нийслэлээр:

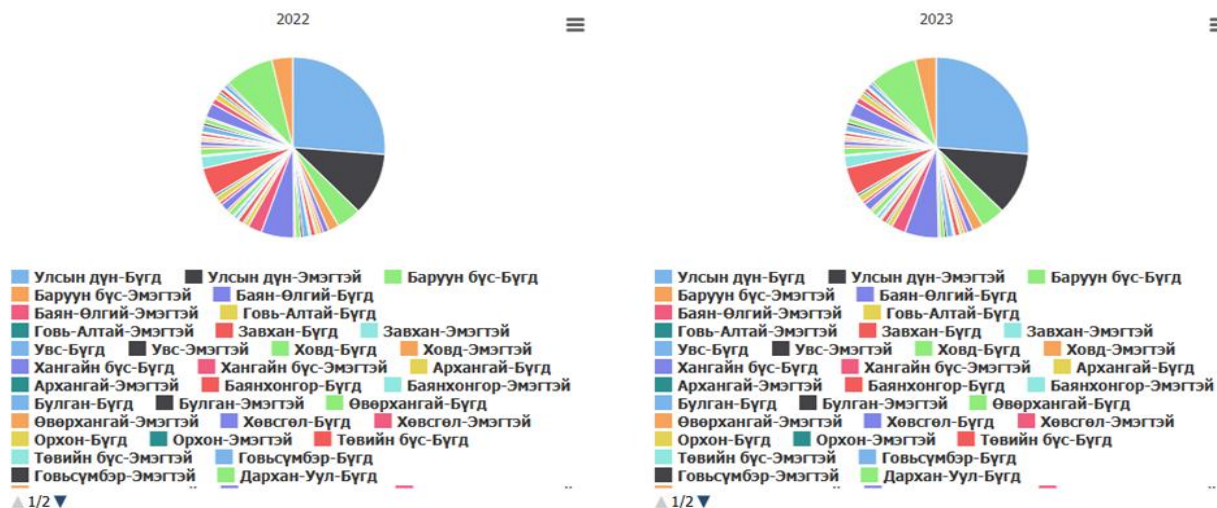

Хүснэгт: 1. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, хүйс, бүс, аймаг, нийслэлээр:

Аймаг	Хүйс	2020	2021	2022	2023
Улсын дүн	Бүгд	108399	106169	115115	111228
Улсын дүн	Эмэгтэй	47190	45922	49096	47430
Баруун бүс	Бүгд	18577	17744	18841	18225
Баруун бүс	Эмэгтэй	8463	8022	8367	7901
Баян-Өлгий	Бүгд	4245	3851	4288	4390
Баян-Өлгий	Эмэгтэй	2128	1895	2094	2083
Говь-Алтай	Бүгд	3116	2970	2881	2601
Говь-Алтай	Эмэгтэй	1349	1289	1217	1053
Завхан	Бүгд	3721	3509	3501	3554
Завхан	Эмэгтэй	1704	1563	1548	1548
Увс	Бүгд	4629	4715	4583	4472
Увс	Эмэгтэй	2046	2080	1968	1875
Ховд	Бүгд	2866	2699	3588	3208
Ховд	Эмэгтэй	1236	1195	1540	1342
Хангайн бүс	Бүгд	24003	23493	25177	24947
Хангайн бүс	Эмэгтэй	10241	9938	10684	10480
Архангай	Бүгд	3669	3597	3652	3833
Архангай	Эмэгтэй	1439	1382	1438	1598
Баянхонгор	Бүгд	3432	3279	3988	3869
Баянхонгор	Эмэгтэй	1509	1416	1686	1659
Булган	Бүгд	2356	2398	2437	2333
Булган	Эмэгтэй	981	938	980	912
Өвөрхангай	Бүгд	4259	4077	4450	4304
Өвөрхангай	Эмэгтэй	1820	1769	1923	1829
Хөвсгөл	Бүгд	6023	5926	6002	6026
Хөвсгөл	Эмэгтэй	2620	2573	2613	2499
Орхон	Бүгд	4264	4216	4648	4582
Орхон	Эмэгтэй	1872	1860	2044	1983
Төвийн бүс	Бүгд	20265	19943	22239	21491
Төвийн бүс	Эмэгтэй	8620	8443	9282	9039
Говьсүмбэр	Бүгд	748	711	828	560
Говьсүмбэр	Эмэгтэй	318	295	338	228
Дархан-Уул	Бүгд	4474	4276	5223	5083
Дархан-Уул	Эмэгтэй	1982	1853	2221	2173
Дорноговь	Бүгд	2720	2747	3254	3174
Дорноговь	Эмэгтэй	1093	1115	1333	1285
Дундговь	Бүгд	1851	1827	1914	1865
Дундговь	Эмэгтэй	794	782	792	795
Өмнөговь	Бүгд	2189	2211	2477	2358
Өмнөговь	Эмэгтэй	968	979	1071	1033

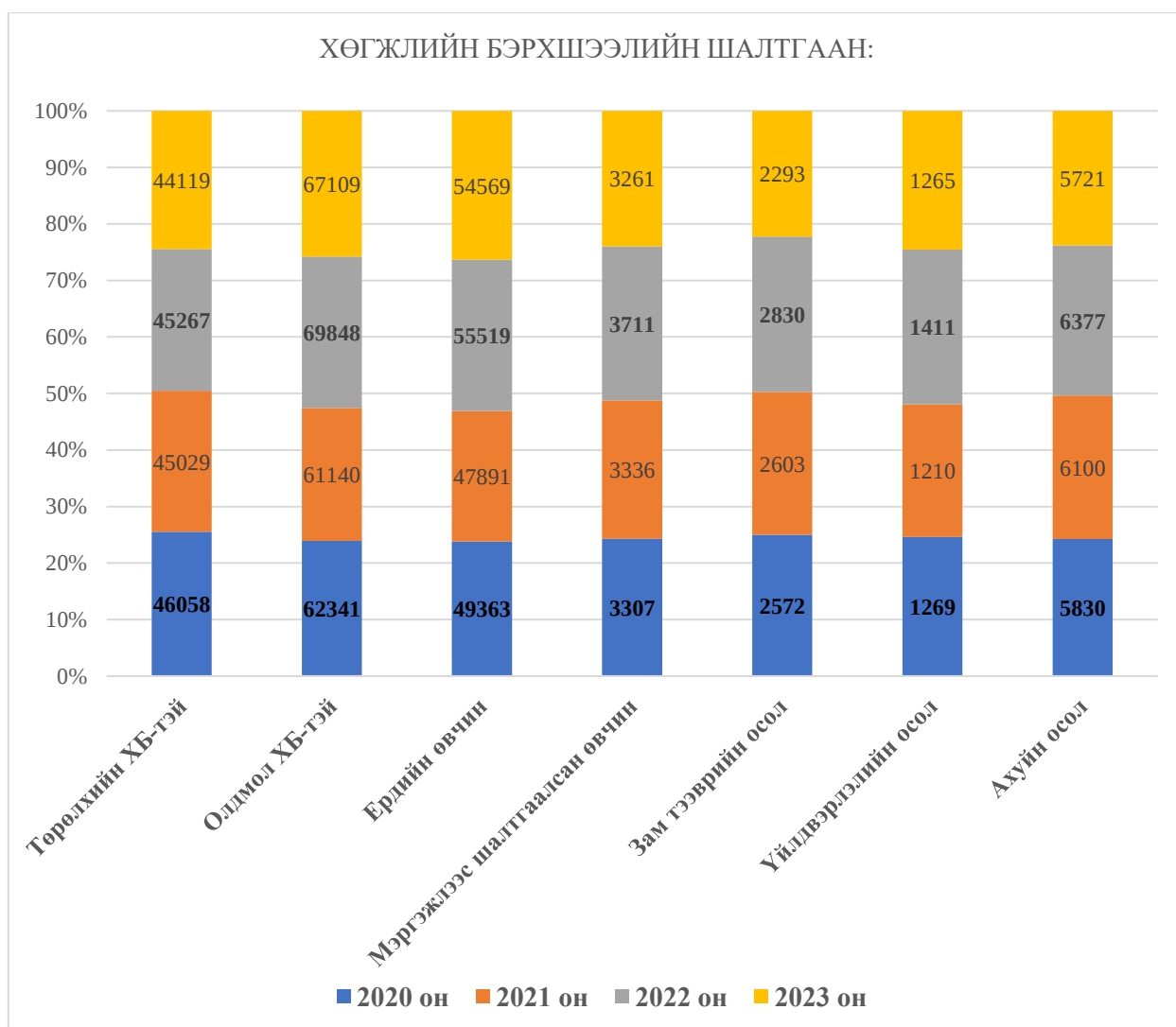
Сэлэнгэ	Бүгд	4980	5106	4950	4957
Сэлэнгэ	Эмэгтэй	2148	2206	2086	2114
Төв	Бүгд	3303	3065	3593	3494
Төв	Эмэгтэй	1317	1213	1441	1411
Зүүн бүс	Бүгд	9998	9823	11056	10957
Зүүн бүс	Эмэгтэй	4194	4124	4576	4462
Дорнод	Бүгд	4269	4192	4474	4350
Дорнод	Эмэгтэй	1803	1762	1912	1825
Сүхбаатар	Бүгд	2707	2707	3081	2978
Сүхбаатар	Эмэгтэй	1146	1131	1272	1223
Хэнтий	Бүгд	3022	2924	3501	3629
Хэнтий	Эмэгтэй	1245	1231	1392	1414
Улаанбаатар	Бүгд	35556	35166	37802	35608
Улаанбаатар	Эмэгтэй	15672	15395	16187	15548

График:3. 2022, 2023 оны ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, хүйс, бүс, аймаг, нийслэлээр:

II. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ТӨРӨЛ:

График: 4. Хөгжлийн бэрхшээлийн шалтгаан, төрлөөр: 2020 - 2023 он

Олдмол ХБИ-ийн тоон үзүүлэлтийг харьцуулбал:

2020 – 2021 онд нийт ХБИ-ийн **57.5** %-ийг **олдмол** ХБИ эзэлж байсан бол 2022 онд ХБИ-ийн **60.6** % нь, 2023 онд нийт ХБИ-ийн **60.3** %-ийг тус тус **олдмол** ХБИ эзэлж байв. Эдгээрээс үзвэл 2022 онд ХБИ-ийн тоо хэмжээ харьцангуй нэмэгдсэнтэй уялдаатайгаар **олдмол** ХБИ нь 2022 онд **3,1** %-иар, 2023 онд **2.8** %-иар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

Олдмол хөгжлийн бэрхшээлийн шалтгааныг авч үзвэл:

I. Өвчнөөс шалтгаалсан

I. 1. Ердийн өвчний хувьд:

2020 онд нийт ХБИ-ийн **45.5** %, 2021 онд **45** %-ийг тус бүр ердийн өвчтэй ХБИ эзэлж байсан бол 2022 онд **48.2** % буюу өмнөх оноос **3,2** %-иар, 2023 онд **49** % буюу 2020 онтой харьцуулахад **3.5** %-иар тус тус нэмэгджээ.

I.2. Мэргэжлээс шалтгаалах өвчний хувьд:

2020 онд нийт ХБИ-ийн **3** %, 2021 онд **3,1** %-ийг мэргэжлээс шалтгаалах өвчин эзэлж байсан бол 2022 онд **3.2** %, 2023 онд **2.9** %-ийг тус бүр эзэлж байв. Эдгээр онуудыг харьцуулбал **0,1**

– 0,3 %-ийн хэлбэлзэлтэй. Дунджаар нийт ХБИ-ийн 3 %-ийг мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэд эзэлдэг.

II. Осол гэмтлээс шалтгаалсан:

II.1. Зам тээврийн осол гэмтлийн хувьд:

Нийт ХБИ-ийн 2020 онд 2.3 %, 2021 - 2022 онд 2.4 %-ийг эзэлж байсан бол 2023 онд 2 %-ийг зам тээврийн ослын улмаас хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэд эзэлж байв. 2020 – 2022 онд 0,1 %-ийн өсөлттэй байсан бол 2023 онд өмнөх жилүүдээс 0,3 – 0,4 %-иар буурчээ.

II.2. Үйлдвэрлэлийн осол гэмтлийн хувьд:

2020, 2021, 2023 онуудад Нийт ХБИ-ийн 1,1 %-ийг үйлдвэрлэлийн осол гэмтлээс шалтгаалан хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэд эзэлж байсан бол 2022 онд 1.2 % болж 0,1 %-ийн өсөлттэй байв.

II.3. Ахуйн осол гэмтлийн хувьд:

Нийт ХБИ-ийн 2020 онд 5.3 %, 2021 онд 5.7 %, 2022 онд 5.5 %-ийг тус тус ахуйн осол гэмтлийн улмаас хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэд эзэлж байв. 2023 онд 5,1 % болж өмнөх оноос 0,4 %-иар буурсан бол 2020 онтой харьцуулахад 0,2 хувиар багассан үзүүлэлттэй байв.

Хүснэгт: 2. Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр: 2020 он

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, аймаг, нийслэл, төрлөөр, 2020 он

Аймаг	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Төрөлхийн	Олдмол	Ердийн	Мэргэжилээс шалтгаалсан өвчин	Зам тээврийн осол	Үйлдвэрийн осол	Ахуйн осол
Улсын дүн	108399	47190	13634	46058	62341	49363	3307	2572	1269	5830
Архангай	3669	1439	259	1722	1947	1620	25	96	18	188
Баян-Өлгий	4245	2128	105	2162	2083	1767	101	74	38	103
Баянхонгор	3432	1509	599	1521	1911	1354	73	94	55	335
Булган	2356	981	168	1082	1274	1068	31	34	7	134
Өвөрхангай	3116	1349	1237	1150	1966	1603	6	42	2	313
Говь-Алтай	748	318	145	277	471	353	40	28	14	36
Говьсүмбэр	4474	1982	517	1586	2888	2153	474	74	55	132
Дархан-Уул	2720	1093	601	902	1818	1229	90	146	34	319
Дорноговь	4269	1803	775	1710	2559	2032	39	73	30	385
Дорнод	1851	794	292	881	970	778	27	61	7	97
Дундговь	3721	1704	302	1664	2057	1688	54	32	39	244
Завхан	4264	1872	437	1242	3022	2204	325	176	103	214
Өмнөговь	4259	1820	587	1843	2416	1964	40	103	25	284
Орхон	2189	968	285	1018	1171	954	27	58	28	104
Сүхбаатар	2707	1146	713	1032	1675	1468	2	33	4	168
Сэлэнгэ	4980	2148	602	1764	3216	2598	149	127	61	281
Төв	3303	1317	286	1612	1691	1235	42	77	28	309
Увс	4629	2046	1691	1649	2980	2740	11	58	9	162
Улаанбаатар	35556	15672	3045	15617	19939	15732	1382	916	605	1304
Хөвсгөл	2866	1236	199	1302	1564	1268	62	40	12	182
Ховд	6023	2620	480	2762	3261	2734	81	116	37	293
Хэнтий	3022	1245	309	1560	1462	821	226	114	58	243

Эх үүсвэр: Нийгмийн зарим үзүүлэлтийн мэдээ (НЗУ-1), 2020

Хүснэгт: 3. Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр: 2021 он

Үзүүлэлт	Бүгд	Үүнээс: Хүйсээр		Үүнээс: төрлөөр		Өвчнөөр		Осол гэмтлээр		
		Эрэгтэй	Эмэгтэй	Төрөлхийн	Олдмол	Ердийн өвчин	Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин	Зам тээврийн осол	Үйлдвэрийн осол	Ахуйн осол
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо	106169	60247	45922	45029	61140	47891	3336	2603	1210	6100
Харааны	11695	7238	4457	5184	6511	5063	250	192	126	880
Ярианы	4074	2312	1762	3200	874	696	46	27	12	93
Сонсголын	8430	4554	3876	4528	3902	3236	251	71	77	267
Хөдөлгөөний	21011	12544	8467	8488	12523	8309	559	1106	423	2126
Сэтгэц	20414	10946	9468	13368	7046	5853	239	259	97	598
Хавсарсан	7430	4220	3210	2753	4677	3866	276	165	80	290
Бусад	33115	18433	14682	7508	25607	20868	1715	783	395	1846

Хүснэгт: 4. Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр: 2022 он

Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр 2022 он										
Үзүүлэлт	Бүгд	Үүнээс: Хүйсээр		Үүнээс: төрлөөр		Өвчнөөр		Осол гэмтлээр		
		Эрэгтэй	Эмэгтэй	Төрөлхийн	Олдмол	Ердийн өвчин	Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин	Зам тээврийн осол	Үйлдвэр ийн осол	Ахуйн осол
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо	115115	66019	49096	45267	69848	55519	3711	2830	1411	6377
Харааны	12696	7859	4837	5190	7506	5901	260	180	150	1015
Ярианы	4220	2406	1814	3249	971	831	34	39	9	58
Сонсголын	8780	4771	4009	4495	4285	3588	280	77	82	258
Хөдөлгөөний	21064	12528	8536	8257	12807	8578	539	1192	430	2068
Сэтгэц	21639	11686	9953	13820	7819	6615	227	258	96	623
Хавсарсан	7580	4439	3141	2564	5016	4047	330	186	126	327
Бусад	39136	22330	16806	7692	31444	25959	2041	898	518	2028

Хүснэгт: 5. Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр: 2023 он

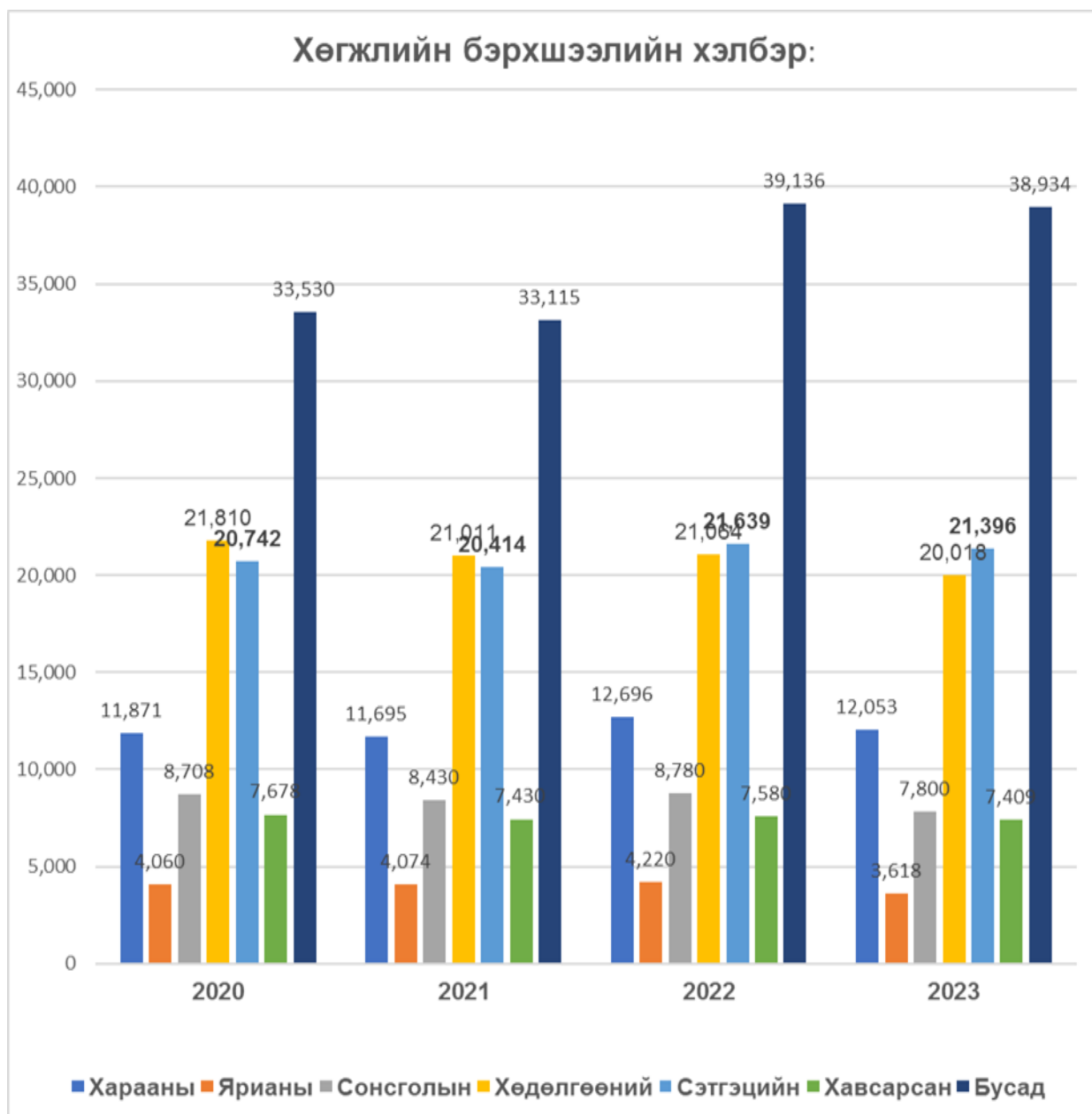
ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ТӨРЛӨӨР: 2023 ОН										
Аймаг, нийслэл	Бүгд	Хүйс		Хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл		Өвчнөөр		Осол гэмтлээр		
		Эрэгтэй	Эмэгтэй	Төрөлхийн	Олдмол	Ердийн өвчин	Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин	Зам тээврийн осол	Үйлдвэр лэлийн осол	Ахуйн осол
Улсын дүн	111228	63798	47430	44119	67109	54569	3261	2293	1265	5721
Баруун бүс	18225	10324	7901	7238	10987	9795	170	195	109	718
Баян-Өлгий	4390	2307	2083	2015	2375	2105	129	27	72	42
Говь-Алтай	2601	1548	1053	846	1755	1622	4	27	3	99
Завхан	3554	2006	1548	1473	2081	1854	20	38	19	150
Увс	4472	2597	1875	1688	2784	2432	8	28	7	309
Ховд	3208	1866	1342	1216	1992	1782	9	75	8	118
Хангайн бүс	24947	14467	10480	9963	14984	11764	655	684	289	1592
Архангай	3833	2235	1598	1684	2149	1799	49	90	28	183
Баянхонгор	3869	2210	1659	1520	2349	1526	133	160	81	449
Булган	2333	1421	912	1017	1316	1146	54	24	9	83
Өвөрхангай	4304	2475	1829	1806	2498	2009	39	113	43	294
Хөвсгөл	6026	3527	2499	2605	3421	2946	49	100	20	306
Орхон	4582	2599	1983	1331	3251	2338	331	197	108	277
Төвийн бүс	21491	12452	9039	7865	13626	10910	819	455	204	1238
Говьсүмбэр	560	332	228	227	333	260	36	12	5	20
Дархан-Уул	5083	2910	2173	1525	3558	3022	452	24	13	47
Дорноговь	3174	1889	1285	989	2185	1511	80	154	72	368
Дундговь	1865	1070	795	820	1045	863	19	67	6	90
Өмнөговь	2358	1325	1033	998	1360	1166	10	51	26	107
Сэлэнгэ	4957	2843	2114	1782	3175	2552	163	86	69	305
Төв	3494	2083	1411	1524	1970	1536	59	61	13	301
Зүүн бүс	10957	6495	4462	4019	6938	5198	410	227	103	1000
Дорнод	4350	2525	1825	1637	2713	2012	45	75	28	553
Сүхбаатар	2978	1755	1223	1004	1974	1737	11	34	8	184
Хэнтий	3629	2215	1414	1378	2251	1449	354	118	67	263
Улаанбаатар	35608	20060	15548	15034	20574	16902	1207	732	560	1173

III. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ХЭЛБЭР

Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэрээр нь суурь онтой 2023 оныг харьцуулан авч үзэхэд:

- ☐ Харааны бэрхшээлтэй иргэд 0.2 %-иар
- ☐ Хэл ярианы бэрхшээлтэй иргэд 0.5 %-иар
- ☐ Сонсголын бэрхшээлтэй иргэд 1 %-иар
- ☐ Хөдөлгөөний бэрхшээлтэй иргэд 2 %-иар
- ☐ Хавсарсан бэрхшээлтэй иргэд 0,4 %-иар тус тус буурсан. Тэгвэл,
- ☐ Сэтгэцийн бэрхшээлтэй иргэд 0,2 %-иар
- ☐ Бусад /дотор, одой/ бэрхшээлтэй иргэд 4,1 %-иар тус тус өссөн.

График:: 5. Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэрээр:

Хүснэгт: 6. Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэрээр:

Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэр:	2020	2021	2022	2023
Бүгд	108,399	106,169	115,115	111,228
Харааны	11,871 - 11 %	11,695	12,696	12,053 - 10.8 %
Ярианы	4,060 - 3.7 %	4,074	4,220	3,618 - 3.2 %
Сонсголын	8,708 - 8 %	8,430	8,780	7,800 - 7 %
Хөдөлгөөний	21,810 - 20 %	21,011	21,064	20,018 - 18 %
Сэтгэцийн	20,742 - 19 %	20,414	21,639	21,396 - 19.2 %
Хавсарсан	7,678 - 7 %	7,430	7,580	7,409 - 6.6 %
Бусад	33,530 - 30.9 %	33,115	39,136	38,934 - 35 %

IV. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ БОЛОВСРОЛ:

НҮБ-ын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалын “Хөгжлөөс хэн ч үлдэх, хоцрох ёсгүй.” Иргэний амьдралын чанарыг дээшлүүлэхийн тулд “боловсрол нэгдүгээрт байх ёстой.” гэсэн зарчмын дагуу ХБИ, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн боловсролд хамрагдалтын үзүүлэлтүүдийг тусгасан болно.

IV.1. СӨБ-Д ХАМРАГДСАН ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД:

График: 6. СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГАД ХАМРАГДСАН ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД, оноор, бүс, аймаг, нийслэлээр:

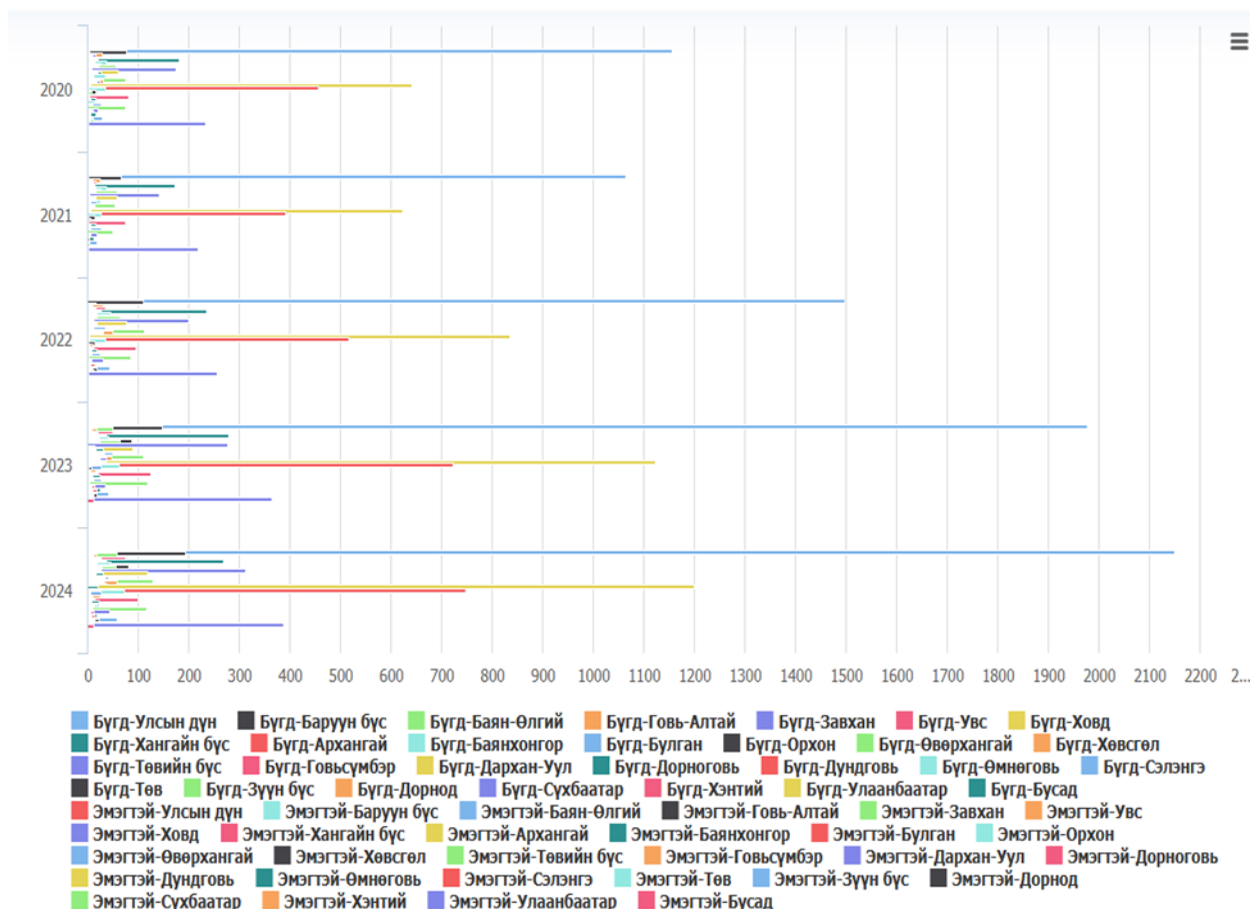
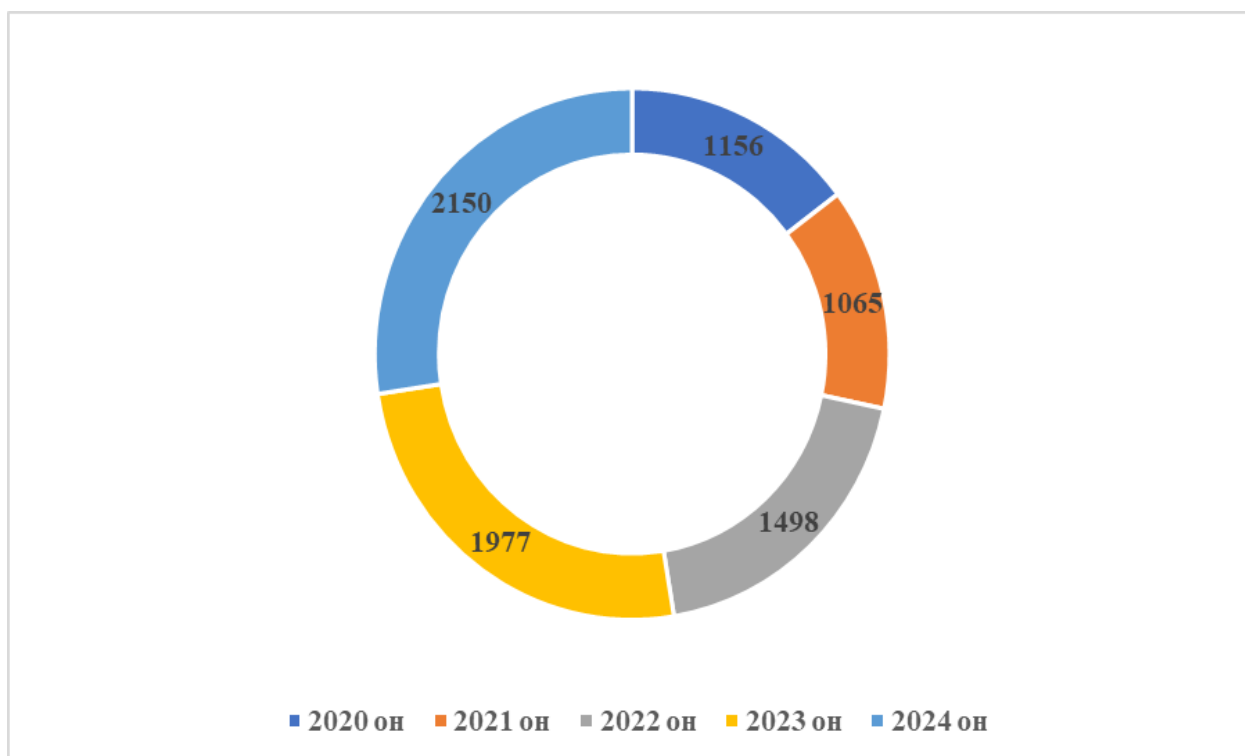

График: 7. СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГАД ХАМРАГДСАН ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД, оноор:

2019 - 2020 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн (1156) 11.4 %, 2020 – 2021 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн (1065) 9 %, 2021 – 2022 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн (1,498) 12 %, 2022 – 2023 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн (1,977) 15.5 %, 2023 - 2024 оны хичээлийн жилд нийт 2,150 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд тус тус СӨБ-д хамрагдсан. Эдгээрээс үзвэл 2020 – 2021 оны хичээлийн жилд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн СӨБ-д хамрагдалт хамгийн бага хувьтай байгаа нь ковид – 19 цар тахлын цаг үетэй шууд хамааралтай юм. 2023 онд суурь онтой харьцуулахад 4.1 %- иар өссөн байв.

Хүснэгт: 7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн СӨБ-д хамрагдалт:

Статистик үзүүлэлт	Аймаг	2020	2021	2022	2023	2024
БҮГД	Улсын дүн	1,156	1,065	1,498	1,977	2,150
	Баруун бүс	78	67	111	148	193
	Баян-Өлгий	5	2	16	50	59
	Говь-Алтай	30	26	31	18	18
	Завхан	17	10	11	9	12
	Увс	10	17	36	50	76
	Ховд	16	12	17	21	28
	Хангайн бүс	181	172	236	280	268
	Архангай	21	15	28	38	37
	Баянхонгор	38	38	46	41	45
	Булган	14	17	19	23	19
	Орхон	28	27	60	87	82
	Өвөрхангай	57	59	64	65	56
	Хөвсгөл	23	16	19	26	29

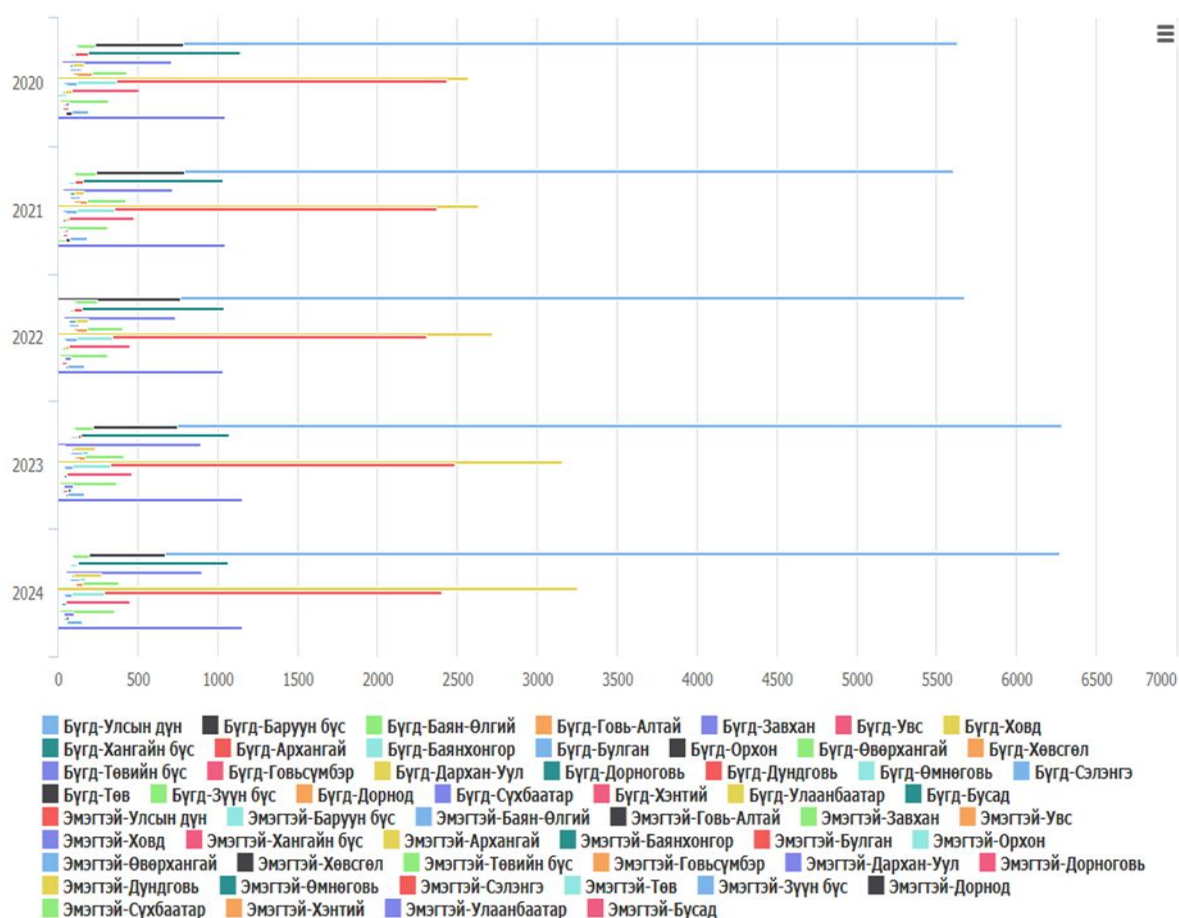
	Төвийн бүс	176	142	199	278	313
	Говьсүмбэр	8	4	12	14	28
	Дархан-Уул	60	58	77	89	118
	Дорноговь	28	17	19	31	32
	Дундговь	20	14	19	16	17
	Өмнөговь	35	24	25	43	41
	Сэлэнгэ	12	19	35	51	41
	Төв	13	6	12	34	36
	Зүүн бүс	74	55	112	111	130
	Дорнод	32	15	51	48	59
	Сүхбаатар	24	15	31	37	34
	Хэнтий	18	25	30	26	37
	Улаанбаатар	641	623	835	1,122	1,199
	Улсын дүн	457	392	517	723	747
ЭМЭГТЭЙ	Баруун бүс	36	27	35	62	72
	Баян-Өлгий	3	1	5	28	27
	Говь-Алтай	17	15	14	9	7
	Завхан	8	3	2	2	4
	Увс	3	6	10	17	24
	Ховд	5	2	4	6	10
	Хангайн бүс	82	75	95	124	101
	Архангай	5	3	12	20	14
	Баянхонгор	17	16	19	25	23
	Булган	7	7	9	11	9
	Орхон	15	16	22	27	22
	Өвөрхангай	27	27	25	28	19
	Хөвсгөл	11	6	8	13	14
	Төвийн бүс	74	50	85	118	116
	Говьсүмбэр	0	0	3	5	10
	Дархан-Уул	21	19	31	36	44
	Дорноговь	10	6	9	15	13
	Дундговь	12	7	9	8	7
	Өмнөговь	17	13	12	25	18
	Сэлэнгэ	7	5	15	19	15
	Төв	7	0	6	10	9
	Зүүн бүс	29	19	44	42	58
	Дорнод	10	5	19	19	23
	Сүхбаатар	12	5	11	12	14
	Хэнтий	7	9	14	11	21
	Улаанбаатар	233	218	256	365	388

IV.2. ЕБС-Д ХАМРАГДСАН ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД:

График: 8. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн ЕБС-д хамрагдалт: /оноор/

График: 9. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн ЕБС-д хамрагдалт: он, бүс, аймаг, нийслэлээр:

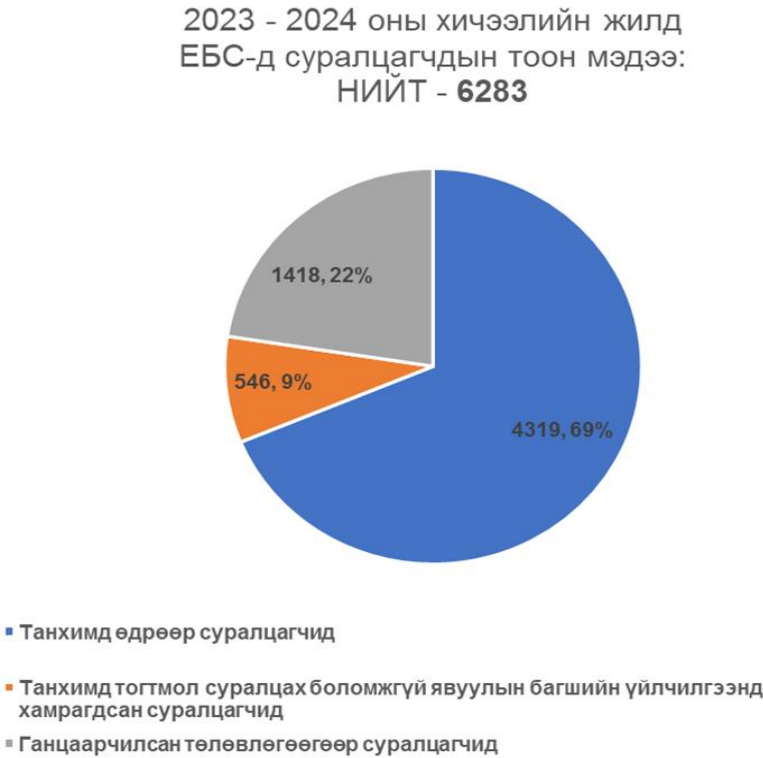

Хүснэгт: 8. ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛЬД СУРАЛЦДАГ ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ СУРАЛЦАГЧИД, бүс, аймаг, нийслэлээр:

Статистик үзүүлэлт	Аймаг	2020	2021	2022	2023	2024
БҮГД	Улсын дүн	5628	5606	5673	6283	6273
	Баруун бүс	785	795	769	749	671
	Баян-Өлгий	237	244	250	224	197
	Говь-Алтай	112	100	100	101	88
	Завхан	126	110	111	110	94
	Увс	140	169	148	159	149
	Ховд	170	172	160	155	143
	Хангайн бүс	1139	1036	1041	1074	1066
	Архангай	189	158	151	145	127
	Баянхонгор	105	105	101	126	118
	Булган	80	72	75	82	76
	Орхон	124	139	165	198	206
	Өвөрхангай	194	169	186	203	230
	Хөвсгөл	447	393	363	320	309
	Төвийн бүс	708	714	736	894	899
	Говьсүмбэр	27	30	38	45	49
	Дархан-Уул	168	163	190	232	275
	Дорноговь	96	105	111	102	100
	Дундговь	75	77	70	88	88
	Өмнөговь	114	120	123	193	169
	Сэлэнгэ	149	142	132	153	140
	Төв	79	77	72	81	78
	Зүүн бүс	429	426	404	411	382
	Дорнод	215	186	181	172	159
	Сүхбаатар	93	102	100	108	111
	Хэнтий	121	138	123	131	112
	Улаанбаатар	2567	2634	2723	3155	3255
	Бусад	1	0	0	0	1
ЭМЭГТЭЙ	Улсын дүн	2435	2373	2307	2483	2402
	Баруун бүс	369	357	340	330	293
	Баян-Өлгий	118	121	120	98	86
	Говь-Алтай	35	33	39	38	35
	Завхан	60	50	48	46	42
	Увс	72	71	61	74	66
	Ховд	84	82	72	74	64
	Хангайн бүс	510	475	453	463	453
	Архангай	87	72	67	58	51
	Баянхонгор	46	51	44	54	53
	Булган	34	34	33	35	28
	Орхон	55	62	69	83	86
	Өвөрхангай	91	82	95	101	114
	Хөвсгөл	197	174	145	132	121
	Төвийн бүс	319	310	311	370	352
	Говьсүмбэр	10	8	12	11	14
	Дархан-Уул	70	66	80	96	104
	Дорноговь	48	48	47	40	37
	Дундговь	35	38	37	40	37
	Өмнөговь	55	56	52	85	72
	Сэлэнгэ	72	64	55	64	53
	Төв	29	30	28	34	35
	Зүүн бүс	191	184	168	167	151
	Дорнод	90	73	63	65	58
	Сүхбаатар	49	50	49	48	50
	Хэнтий	52	61	56	54	43
	Улаанбаатар	1046	1046	1035	1153	1153
	Бусад	1	0	0	0	0

2019 - 2020 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн 55 %,
 2020 – 2021 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн 47,3 %,
 2021 – 2022 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн 45 %,
 2022 – 2023 оны хичээлийн жилд нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн 49,4 % нь тус тус
 ЕБС-д хамрагдсан. Суурь оны үзүүлэлтийг 2023 оны дүнтэй харьцуулахад хөгжлийн
 бэрхшээлтэй хүүхдийн ЕБС-д хамрагдалт 5.6 хувиар буурсан.

График: 10. 2023 – 2024 оны хичээлийн жилд ЕБС-д хамрагдсан хөгжлийн бэрхшээлтэй
 суралцагчийн тоо, сургалтын хэлбэрээр:

Хүснэгт: 9. ЕБС-д суралцаагүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоон мэдээ:
 /2023 оны байдлаар/

№	Аймаг, нийслэл	Сургуульд суралцаагүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	
		Огт суралцаагүй	Сургууль завсардсан
1	Улсын дүн	2187	397
2	Баруун бүс	381	90
3	Баян-Өлгий	113	57
4	Говь-Алтай	35	4
5	Завхан	62	1
6	Увс	88	21
7	Ховд	83	7
8	Хангайн бүс	506	115
9	Архангай	67	19

10	Баянхонгор	54	15
11	Булган	44	6
12	Өвөрхангай	103	13
13	Хөвсгөл	167	38
14	Орхон	71	24
15	Төвийн бүс	324	66
16	Говьсүмбэр	12	2
17	Дархан-Уул	53	10
18	Дорноговь	51	6
19	Дундговь	41	8
20	Өмнөговь	48	15
21	Сэлэнгэ	70	12
22	Төв	49	13
23	Зүүн бүс	139	18
24	Дорнод	31	4
25	Сүхбаатар	40	6
26	Хэнтий	68	8
26	Улаанбаатар	837	108

2023 оны байдлаар нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн **3,1 %** нь сургууль завсардсан. Тэгвэл нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн **17,2 %** нь сургуульд огт суралцаагүй үзүүлэлттэй байв.

Сургуульд огт суралцаагүй болон сургууль завсардсан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хувьд хангайн бүс хамгийн өндөр дүнтэй байв.

IV.3. ТЕХНИКИЙН БА ТУСГАЙ ДУНД БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГАД СУРАЛЦАЖ БУЙ ХБИ-ИЙН ТООН МЭДЭЭ:

График: **11.** Техникийн ба тусгай дунд боловсролын байгууллагад суралцаж буй ХБИ-ийн тоон мэдээ: /2023 – 2024 оны хичээлийн жил/

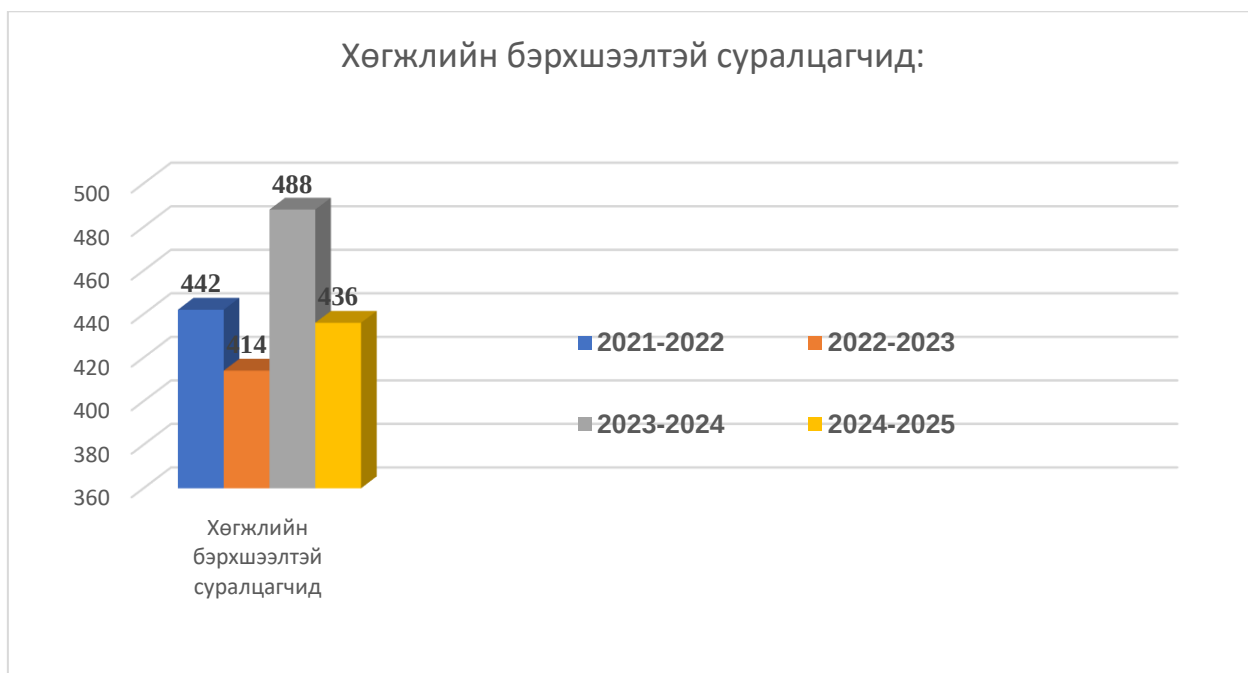
2022 – 2023 оны хичээлийн жилд **643** ХБИ, 2023 – 2024 оны хичээлийн жилд **638** ХБИ тус тус Техникийн ба тусгай дунд боловсролын байгууллагад суралцаж байв.

График:12. Техникийн болон мэргэжлийн боловсрол сургалтын байгууллагад суралцсан хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчдын тоо: /2021 – 2024 он/

IV.4. ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГАД СУРАЛЦАЖ БУЙ ХБИ-ИЙН ТООН МЭДЭЭ

График:13. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцаж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчдын тоо: /2021 – 2024 он/

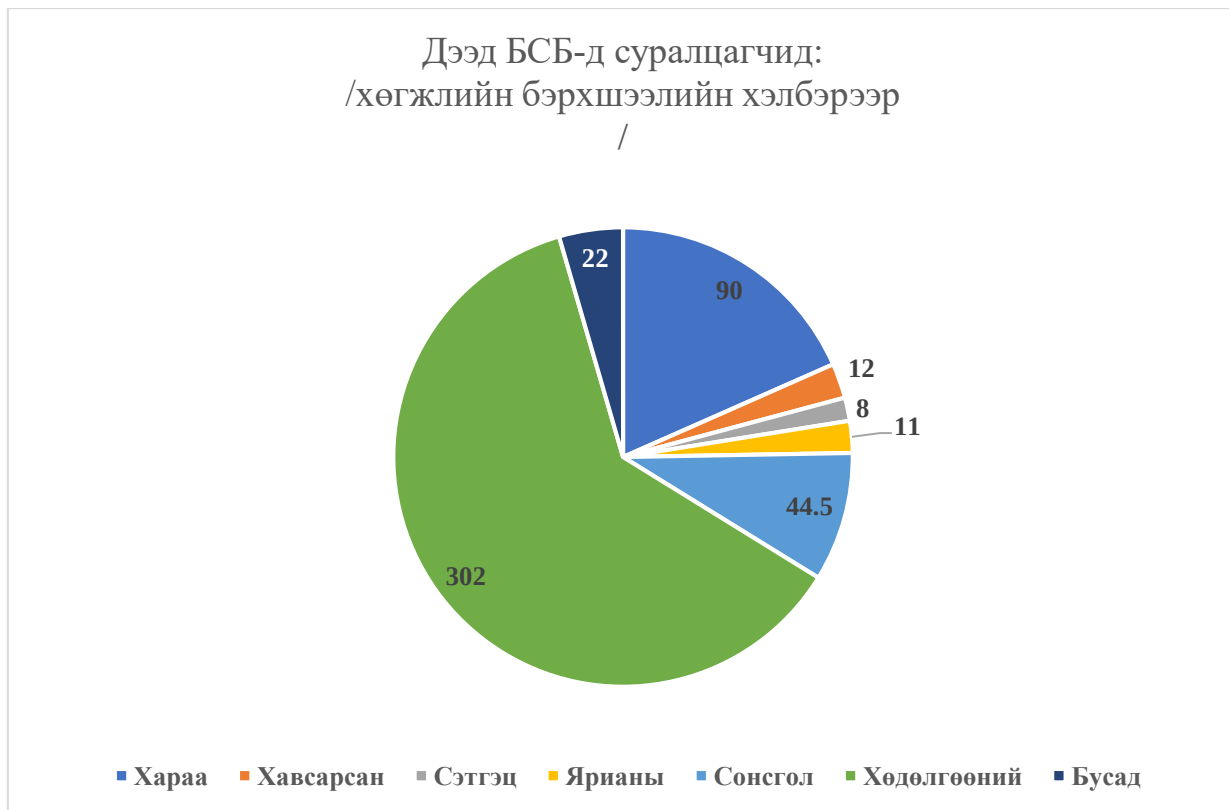

Өмнөх хичээлийн жилд нийт – 488 ХБИ дээд сургуульд суралцсан. Үүнээс:

Эрэгтэй суралцагчид – 220; Эмэгтэй суралцагчид – 268

График:14. Дээд боловсрол сургалтын байгууллагад суралцаж буй ХБИ-ийн тоон мэдээ:

/2023 – 2024 оны хичээлийн жил/

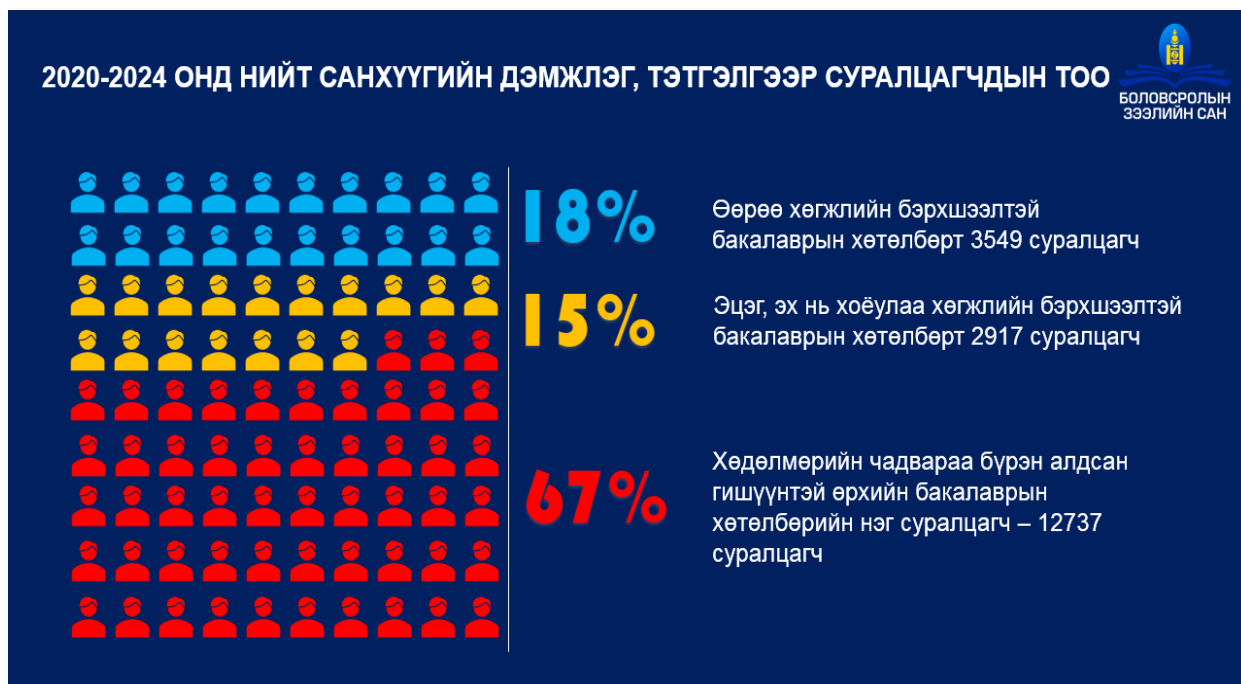
2021 – 2022 оны хичээлийн жилд 442 ХБИ, 2022 – 2023 оны хичээлийн жилд 414 ХБИ, 2023 – 2024 оны хичээлийн жилд 488 ХБИ, 2024 – 2025 оны хичээлийн жилд 436 ХБИ тус тус Дээд боловсрол сургалтын байгууллагад суралцаж байв. Суурь оныг энэ хичээлийн жилтэй харьцуулахад бараг ойролцоо үзүүлэлттэй ижил түвшинд байна.

График:15. ХБИ суралцаж буй дээд боловсролын байгууллагын өмчийн хэлбэр:

- 2023 - 2024 оны хичээлийн жилд СӨБ-д нийт 1977 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд хамрагдсан нь өссөн дүнтэй байна.
- 2023 - 2024 оны хичээлийн жилд ЕБС-д нийт 6283 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд суралцаж байна. Үүнээс:
 - Өдрөөр танхимд 4319 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд;
 - 546 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд танхимд суралцах боломжгүй явуулын багшийн үйлчилгээнд хамрагдсан.
 - Ганцаарчилсан төлөвлөгөөгөөр хичээллэж буй 1418 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд тус тус суралцаж байна.
- Техникийн ба МБСБ-д нийт - 638 хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчид байна. Үүнээс
 - Эрэгтэй суралцагчид – 357,
 - Эмэгтэй суралцагчид – 281;
- Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад 2023 – 2024 оны хичээлийн жилд нийт 145,345 хүн суралцаж байгаагаас хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчид 488 буюу 0,3 %-ийг эзэлж байна. Эрэгтэй суралцагчид – 220, Эмэгтэй суралцагчид – 268
- 2023 – 2024 оны хичээлийн жилд дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцаж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчдын 54 % нь Бакалаврын, 8 % нь Магистрын, 2 % нь Докторын зэргийн түвшинд тус тус суралцаж байна.

Зураг:1.Төрийн Боловсролын зээлийн сангийн тэтгэлгээр суралцагчдын тоо, зорилтот бүлгээр: /2020 – 2024 оны байдлаар/

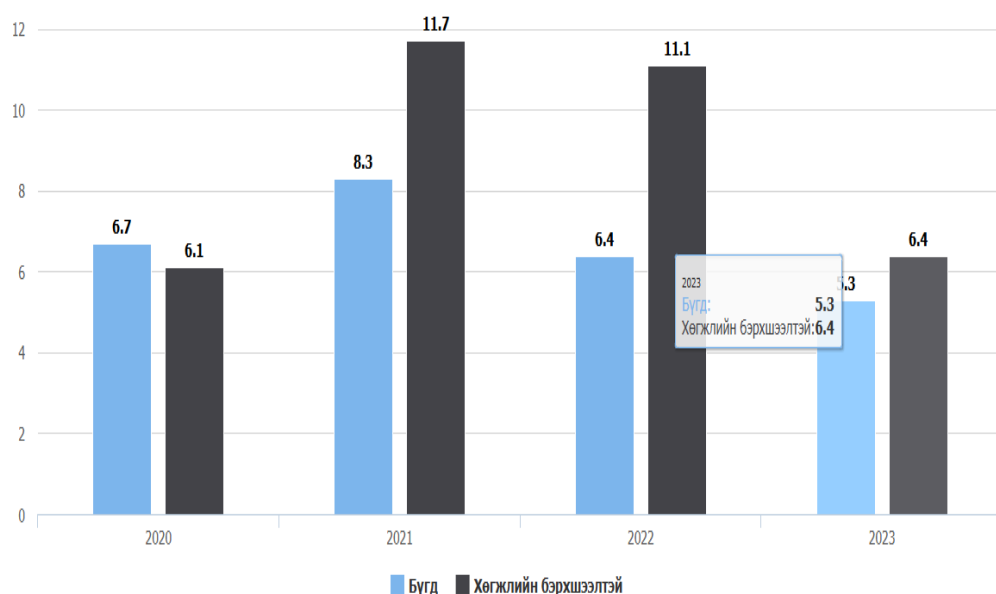

V. ХБИ-ИЙН ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ:

V.1. МУ-ын нийт хөдөлмөрийн насны иргэдийн болон

ХБИ-ийн ажилгүйдлийн түвшин

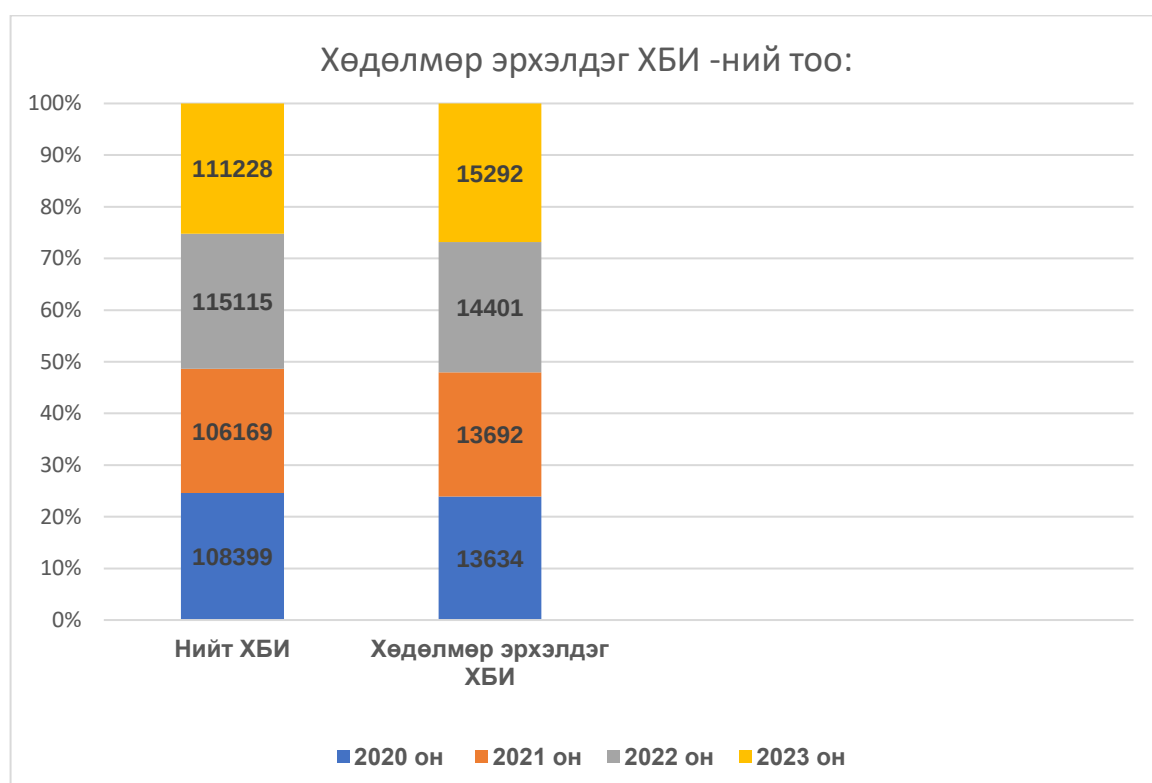
График: 16. Ажилгүйдлийн түвшин (хувиар), бүгд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдээр:

Суурь оны үзүүлэлтийг дараах онуудын дүнтэй харьцуулбал:

ХБИ-ийн ажилгүйдлийн түвшин нь улсын нийт дүнгээс 2020 онд 0,6 %-иар бага, 2021 онд 3.4 %-иар илүү, 2022 онд 4.7 %-иар өндөр, 2023 онд 1.1 %-иар илүү үзүүлэлттэй байв.

График: 17. ХБИ-ИЙН ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ:

Хөдөлмөр эрхэлдэг ХБИ-ийн тоо хэмжээг авч үзвэл:

2020 онд нийт ХБИ-ийн 12.5 % нь, 2021 онд нийт ХБИ-ийн 12.8 % нь, 2022 онд нийт ХБИ-ийн 12.5 % нь, 2023 онд нийт ХБИ-ийн 13.7 % нь тус тус хөдөлмөр эрхэлж байв. 2020 – 2022 онуудад ХБИ-ийн хөдөлмөр эрхлэлтийн өсөлт **0,6** %-ийн хэлбэлзэлтэй байсан бол 2023 онд **1.1** хувиар нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байв.

V.2. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧДЫН ТООН МЭДЭЭ:

/2024 оны байдлаар/

Төрийн албаны тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2.1-ээс 23.2.3 дахь заалтад 2023 оны 06 дугаар сарын 16-ны өдөр оруулсан нэмэлт өөрчлөлт нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг төрийн албанд орж ажиллахад тавигдах шалгуурыг 50% бууруулж зорилтот бүлгийн иргэдэд төрийн албанд орж ажиллах эерэг боломжийг олгосон. Төрийн албаны тухай хуульд оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийг дараах линкээр орж үзнэ үү.

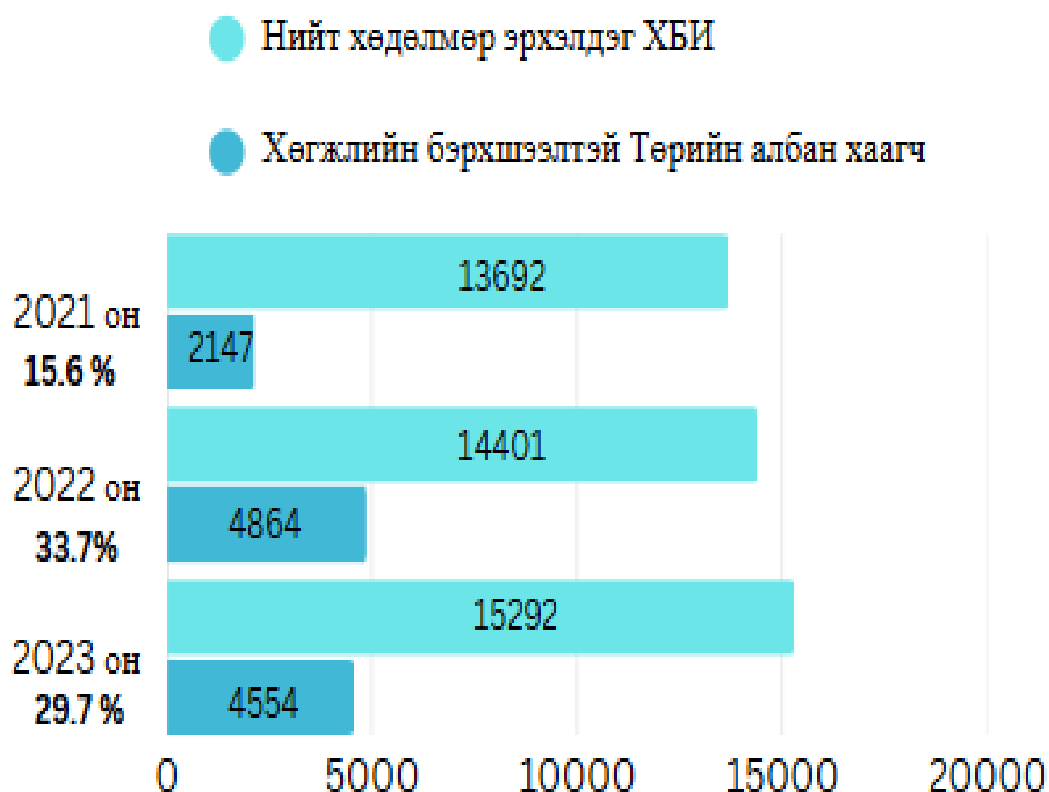
<https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16759751100241&showType=1>

Хуульд нэмэлт өөрчлөлт орсноор 2023 онд 4554 хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд төрийн албанд ажиллаж байсан бол 2024 оны байдлаар 5853 хөгжлийн бэрхшээлтэй төрийн албан хаагчид ажиллаж байна. 2023 оны хөгжлийн бэрхшээлтэй төрийн албан хаагчийн тоон мэдээг дараах линкээр орж үзнэ үү.

<http://www.gadpwd.gov.mn/index.php/page/803>

График: **18.** Хөгжлийн бэрхшээлтэй Төрийн албан хаагчдын тоо:

**Хөгжлийн бэрхшээлтэй ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧДЫН тоон мэдээ:
/2021 - 2023 он/**

2021 онд нийт ХБИ-ийн 15,6 % нь, 2022 онд нийт ХБИ-ийн 33,7 % нь, 2023 онд нийт ХБИ-ийн 29,7 % нь тус тус хөгжлийн бэрхшээлтэй Төрийн албан хаагчид ажиллаж байв. 2022 онд хөгжлийн бэрхшээлтэй Төрийн албан хаагчид өмнөх оноос 2,717 хүн буюу 2 дахин нэмэгджээ. 2023 онд нийт ХБИ-ийн тоо нь 891 хүнээр нэмэгдсэн боловч Төрийн албан хаагчдын тоо нь 310 хүнээр буурсан.

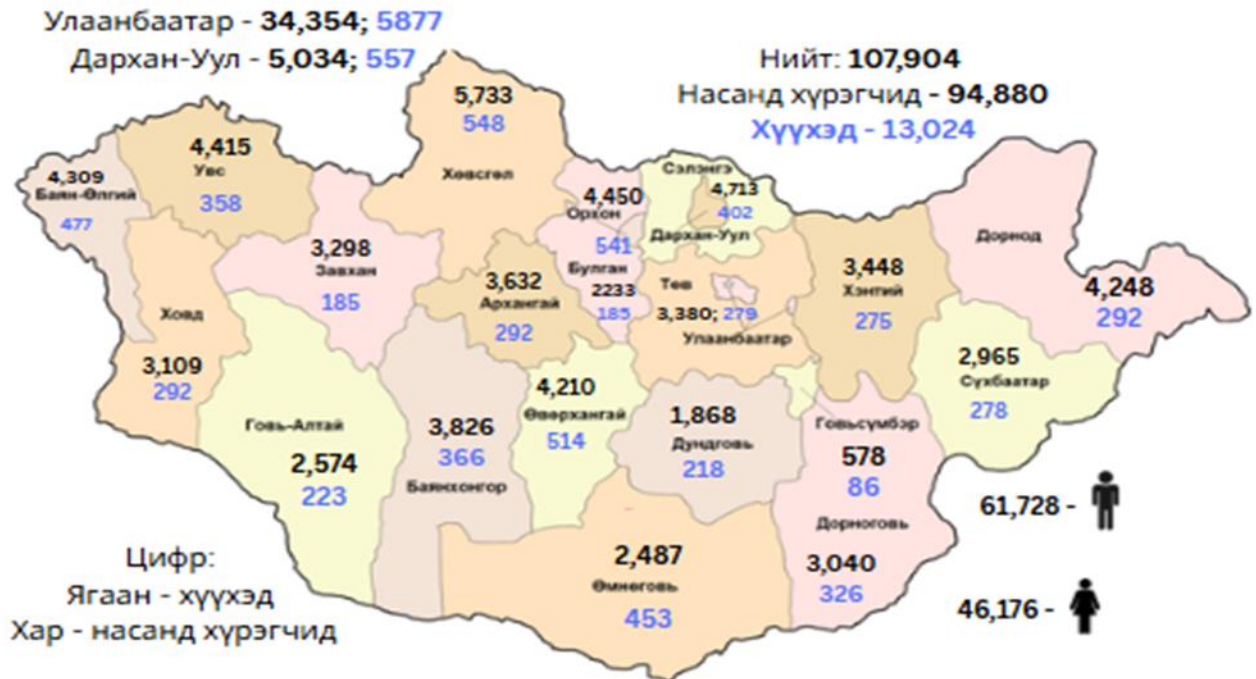
2024 оны ХБ-тэй төрийн албан хаагчийн тоон мэдээг дараах линкээр орж үзнэ үү.

<https://www.facebook.com/share/p/19dznba69/>

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ
ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХӨЙ ГАЗАР

2024 оны ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ СТАТИСТИК

Зураг:2. ХБИ, ХБ-тэй хүүхдийн тоо, аймаг, нийслэлээр; хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэрээр;

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ХЭЛБЭРЭЭР:

Харааны – 11,498

Ярианы – 3,482

Сонсголын – 7,561

Хөдөлгөөний – 19,444

Сэтгэцийн – 21,215

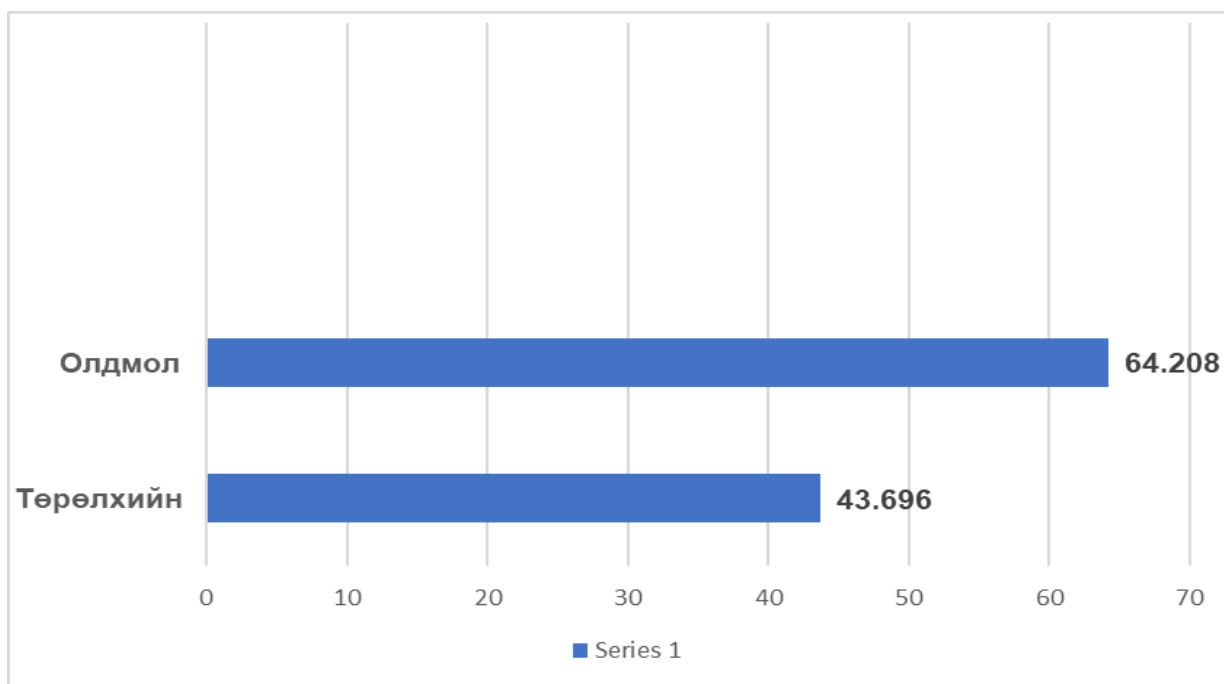
Хавсарсан – 7,023

Бусад – 37,670

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ТӨРӨЛ:

График:19. Хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл

Төрөлхийн ХБИ - 40.5 % нь байгаа бол олдмол ХБИ - 59.5 хувийг эзэлж байв.

График: 20. Хөгжлийн бэрхшээлийн шалтгаан

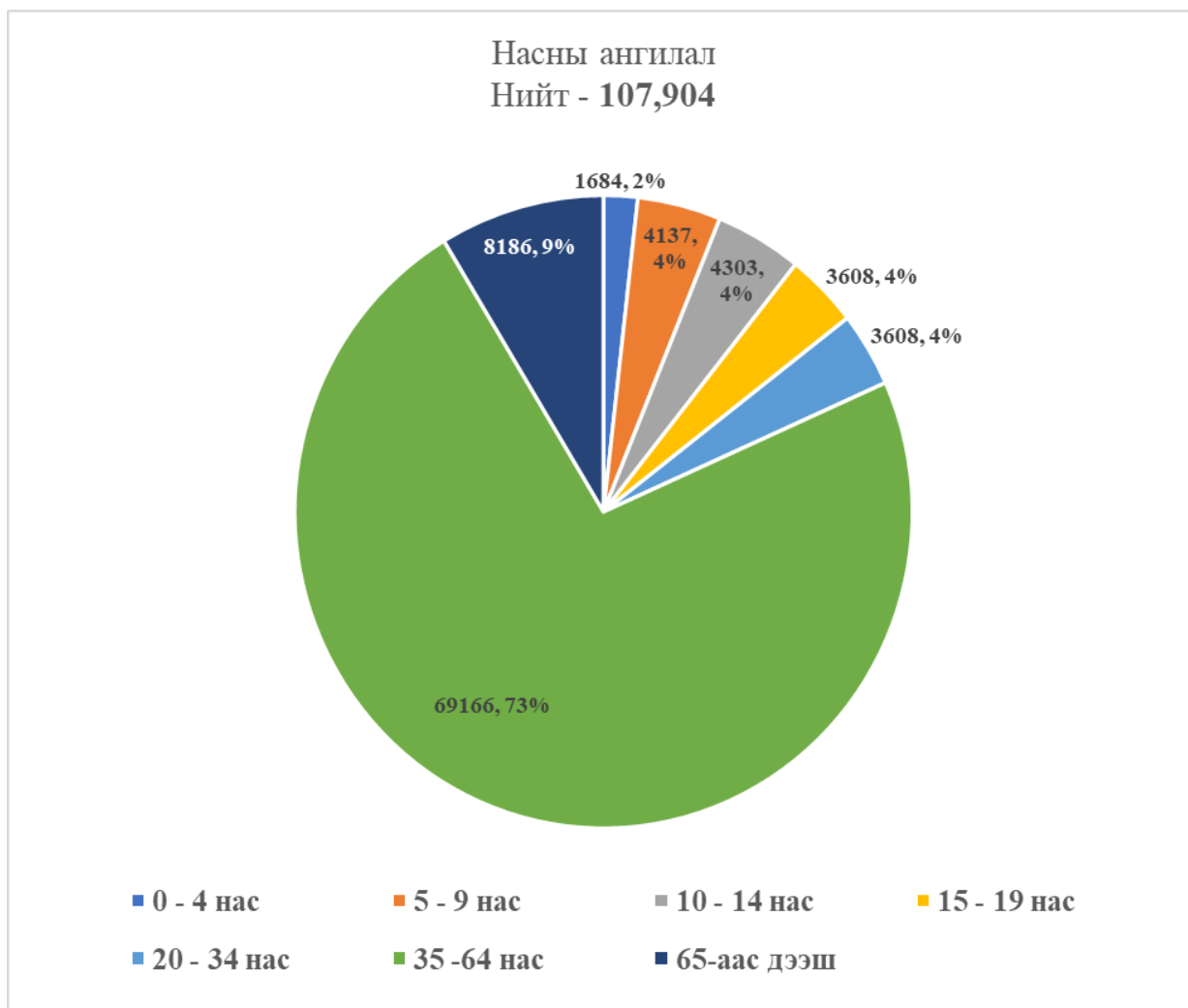

Графикаас харахад хөгжлийн бэрхшээлтэй болж буй шалтгааныг ердийн өвчин тэргүүлж байна. Тэгвэл, үйлдвэрлэлийн ослын улмаас 1 % нь буюу хамгийн бага хувийг эзэлж байв.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон шалтгааныг авч үзвэл:

Ердийн өвчнөөр 48.7 % нь, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас 3 % нь, зам тээврийн осол гэмтлээр 1,8 % нь, үйлдвэрлэлийн ослын улмаас 1 % нь, ахуйн осол гэмтлээр 4,8 % нь тус тус хөгжлийн бэрхшээлтэй болжээ.

График: 21. ХБИ-ний насны ангилал

Эндээс үзвэл 35 – 64 насныхан буюу хөдөлмөрийн насны ХБИ хамгийн өндөр 73 %-ийг эзэлж байна.

2024 оны жилийн эцсийн байдлаар хөдөлмөрийн насны 89,594 ХБИ байна. Үүнээс: 16,175 ХБИ буюу 18 % нь ажил хөдөлмөр эрхэлж байна.

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

ЭХ СУРВАЛЖ:

- НҮБ-ын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал:
<https://www.undp.org/mn/mongolia/sustainable-development-goals>
- БЕГ-ын цахим хуудас: <https://www.gov.mn/mn/organization/edu>
- Боловсролын зээлийн сан
- БЯ-ны цахим хуудас: https://moe.gov.mn/statistics-industry?category_id=11397
- ТАЗ: <https://web.csc.gov.mn/home>
- ҮСХ: <https://www.1212.mn/mn>
- ХБХХЕГ, ХНОГ

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ЖАГСААЛТ:

- БЕГ – Боловсролын ерөнхий газар
- БЗС - Боловсролын зээлийн сан
- БСБ – Боловсрол сургалтын байгууллага
- БЯ – Боловсролын яам
- ДБСБ – Дээд боловсрол сургалтын байгууллага
- ЕБС – Ерөнхий боловсролын сургууль
- МБСБ – Мэргэжлийн боловсрол сургалтын байгууллага
- НҮБ – Нэгдсэн үндэстний байгууллага
- ОН – Олон нийт
- СӨБ – Сургуулийн өмнөх боловсрол
- ТАЗ – Төрийн албаны зөвлөл
- ХБ – Хөгжлийн бэрхшээл
- ХБИ - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, иргэд
- ХБХХЕГ – Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газар
- ХНОГ – Хөгжил, нийгмийн оролцооны газар
- ҮСХ – Үндэсний статистикийн хороо;

2025 он